

**Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby
zmiany Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin**

Opracował: mgr Arkadiusz Michalski

Lipiec 2017 r.

1. Wstęp.....	3
2. Charakterystyka środowiska gminy Sawin.....	3
2.1. Budowa geologiczna.....	5
2.2. Geomorfologia i rzeźba terenu.....	5
2.3. Wody powierzchniowe i podziemne.....	7
2.4. Klimat.....	11
2.5. Gleby.....	12
2.6. Obszarowe formy ochrony przyrody (fauna i flora).....	12
2.7. Krajobraz.....	25
3. Analiza stanu i funkcjonowanie środowiska na terenie gminy Sawin.....	25
3.1 Powietrze.....	25
3.2 Gospodarka Wodno-Ściekowa.....	25
3.3 Hałas.....	26
3.4 Gospodarka odpadami.....	27
4. Prognoza dalszych zmian zachodzących w środowisku.....	28
5. Określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej.....	29
6. Ocena przydatności środowiska dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania.....	29
6.1 Ograniczenia wynikające z oddziaływania elementów infrastruktury komunikacyjnej.....	29
6.2 Ograniczenia wynikające z oddziaływania elementów infrastruktury technicznej.....	34
6.3 Ograniczenia wynikające z oddziaływania infrastruktury sanitarnej.....	30
7. Określenie uwarunkowań ekofizjograficznych.....	32
7.1 Obszary predysponowane do pełnienia funkcji przyrodniczych.....	32
7.2 Obszary predysponowane do pełnienia funkcji społeczno-gospodarczych.....	32
8. Wykorzystane materiały.....	33

1. Wstęp

Przedmiotem dokumentu jest opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin. Opracowanie zostało przygotowane na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. z 2002 r. nr 155, poz. 1298), na podstawie wymogów zawartych w artykule 72 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.), w oparciu o zebraną literaturę dotyczącą gminy Sawin, ochrony środowiska, geografii i szereg materiałów kartograficznych.

Studium sporządzenie jest na podstawie uchwały nr XVI/107/16 Rady Gminy Sawin z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin.

Granicami obszaru objętego zmianą Studium są granice administracyjne Gminy Sawin.

Opracowanie składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza część dotyczy uwarunkowań i charakterystyki środowiska geograficznego gminy Sawin. Druga części dotyczy diagnozy i stanu funkcjonowania środowiska. Natomiast w części trzeciej zarekomendowane zostaną potencjalne kierunki zagospodarowania i predyspozycje do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Sawin.

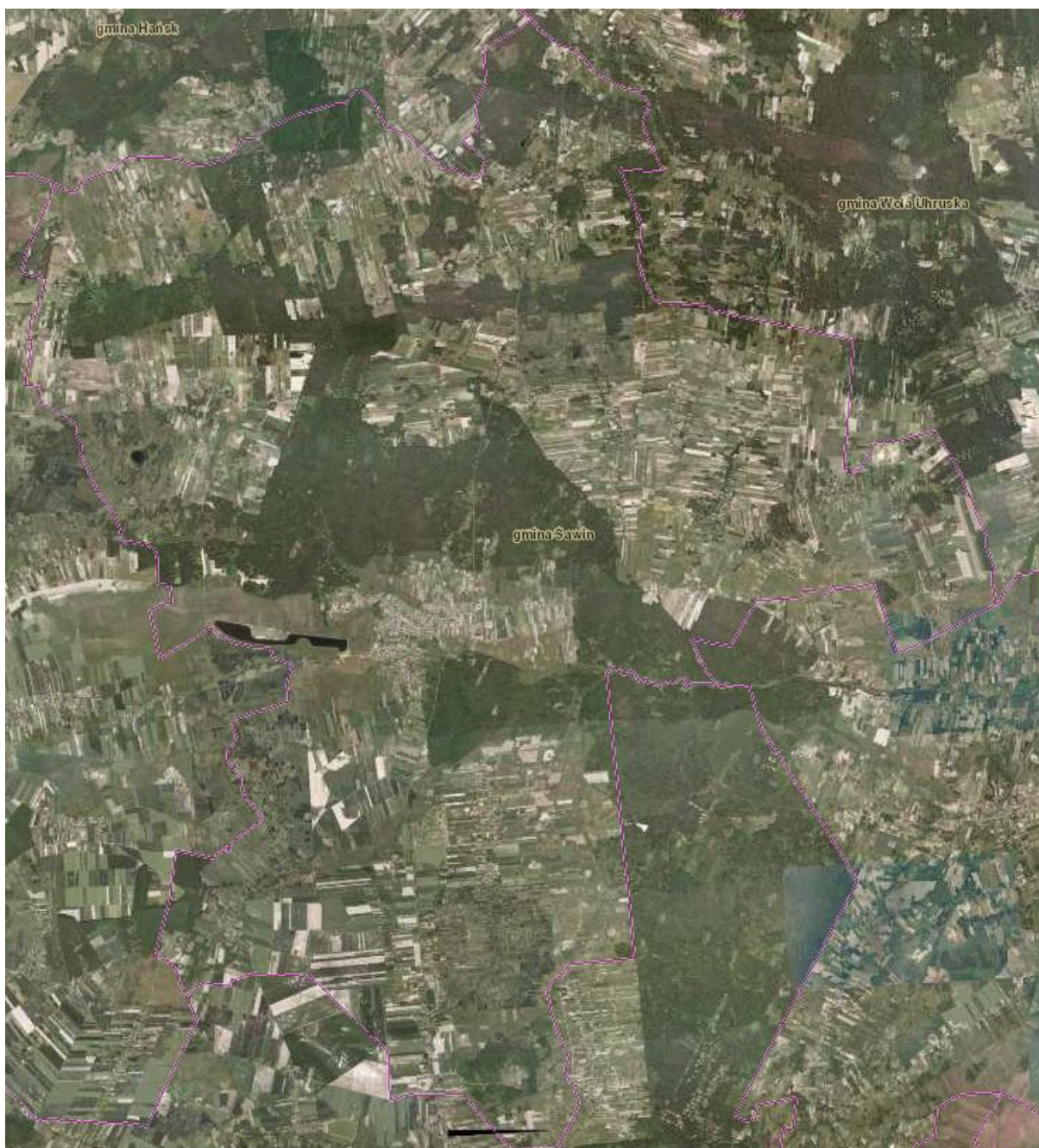
Gmina Sawin położona jest w województwie lubelskim w powiecie chełmskim.

Gmina Sawin składa się z 27 miejscowości, skupionych w 19 sołectwach. Społeczność gminy liczy 5733 mieszkańców, w tym 2195 mieszka w Sawinie. Ludność Gminy Sawin stanowi około 7% ogólnej liczby mieszkańców powiatu chełmskiego. Wskaźnik gęstości zaludnienia dla Gminy Sawin wynosi 30 osób na 1 km².

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo.

2. Charakterystyka środowiska gminy Sawin

Gmina Sawin jest położona w obrębie dwóch mezoregionów geograficznych: Pagórów Chełmskich i obniżenia Dubienki.

Rys. 1 Ortofotomapa terenu gminy Sawin, źródło: geoportal.pl

2.1. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym gmina Sawin położona jest w obrębie zrębowego wyniesienia podlasko – lubelskiego platformy wschodnioeuropejskiej. Powierzchnię krystalicznej platformy pokrywają osady paleozoliczne, z których najważniejszą rolę w budowie geologicznej omawianego obszaru odgrywają węglonośne osady górnego karbonu. Utwory trzeciorzędowe, reprezentowane są przez piaski i iły (oligocenu i miocenu).

Czwartorzędowe podłoże gminy Sawin tworzą:

- gliny zwałowe ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe,
- piaski i mułki kemów,
- piaski i żwiry sandrowe,
- wapienie, kreda pizująca z krzemieniami, opoki, margle, wkładki piaskowców i gezy
- piaski i mułki jeziorne,
- piaski żwiry mady rzeczne oraz torfy i namuły.

Akumulacja ww. osadów nastąpiła podczas zlodowacenia środkowopolskiego.

W północno-zachodniej części gminy Sawin występuje udokumentowane złożo węgla kamiennego. W dokumentach dotyczących planowania przestrzennego stwierdza się, że „potencjalna eksploatacja złoża węgla kamiennego "Sawin" powinna być zaniechana z uwagi na zagrożenie cennych walorów przyrodniczych Chełmskiego Parku Krajobrazowego, Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i rezerwatów przyrody: Bachus i Serniawy. Wynika to z tego, że złożo węgla Sawin w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego woj. lubelskiego, uznano za złożo kolizyjne - niewskazane do eksploatacji. Tak więc umożliwienie wydobycia węgla kamiennego z tego złoża wymaga przeprowadzenia zmian w wojewódzkim i gminnym planie zagospodarowania przestrzennego.

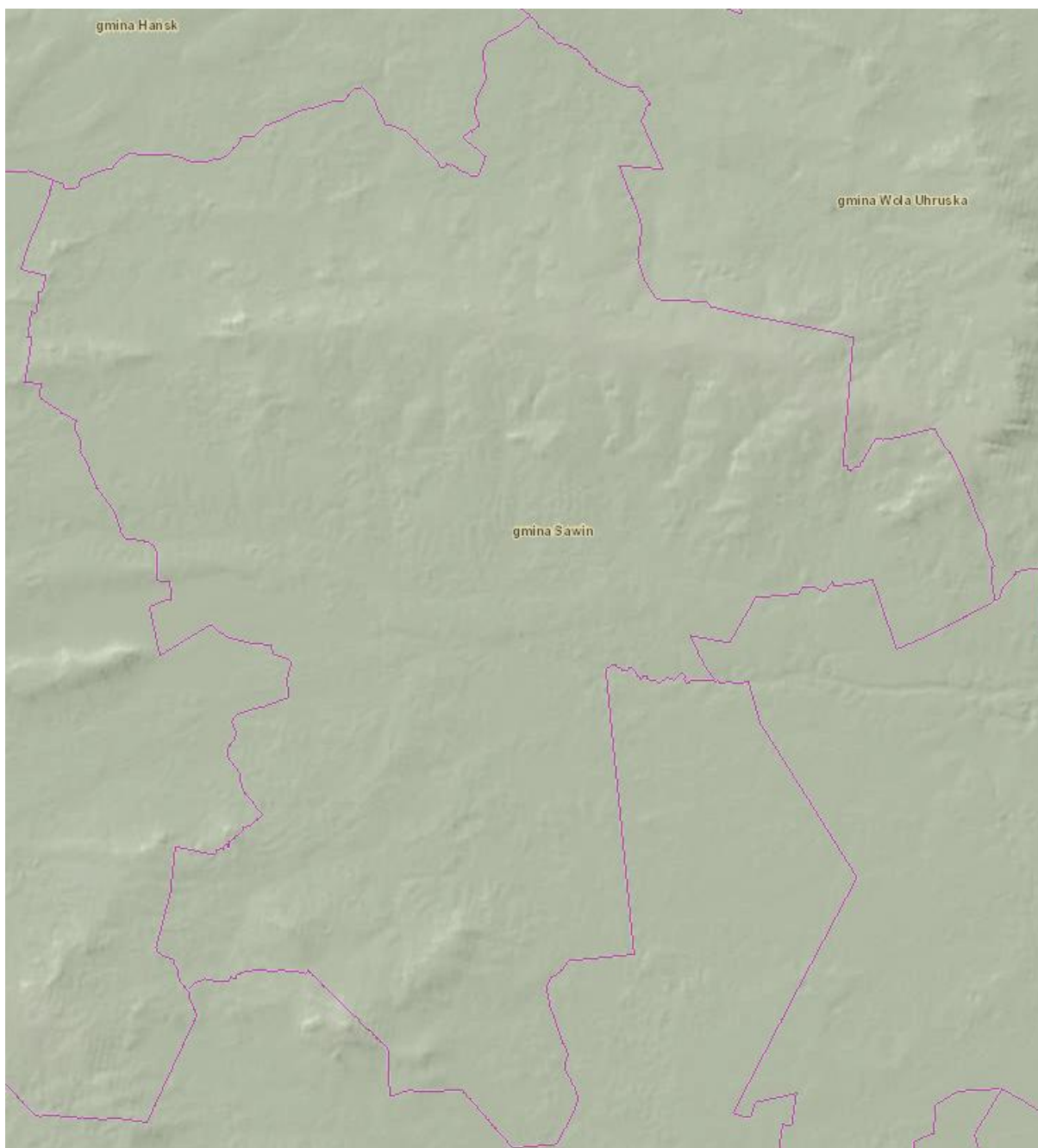
2.2. Geomorfologia i rzeźba terenu

Gmina Sawin jest położona w obrębie dwóch subregionów geograficznych: Pagórów Chełmskich i obniżenia Dubienki. Podłoże Pagórów Chełmskich stanowią margle, opoki i kreda pizująca. Złoża te mają miąższość opoki dochodzącą do głębokości kilkuset metrów, ale są też miejsca gdzie wychodzą na powierzchnię tworząc składnik gleby. Stanowią one pozostałość morza mezozoicznego pokrytą utworami pochodzenia polodowcowego.

Kredowe podłoże i gleby Pagórów Chełmskich stwarzają doskonałe warunki dla rozwoju roślin ciepłolubnych, gdzie indziej w kraju rzadko spotykanych. W rezerwacie położonym na południowym stoku Stawskiej Góry rosną niezwykle rzadko spotykane rośliny stepowe, w tym dziewięciśil popłocholistny. Mniejszą część gminy zajmuje Obniżenie Dubienki, częścią której jest zabagniona dolina rzek Uherki i Lepietuchy. Występują tutaj parometrowe zaledwie wahania wysokości względnej. Trzon opisanego obszaru stanowi płyta krystaliczna, na której osadziły się utwory paleozoiczne, w tym bogate złoża karbońskie. Na głębokości 850-1100, na obszarze Gminy Sawin znajdują się pokłady węgla kamiennego.

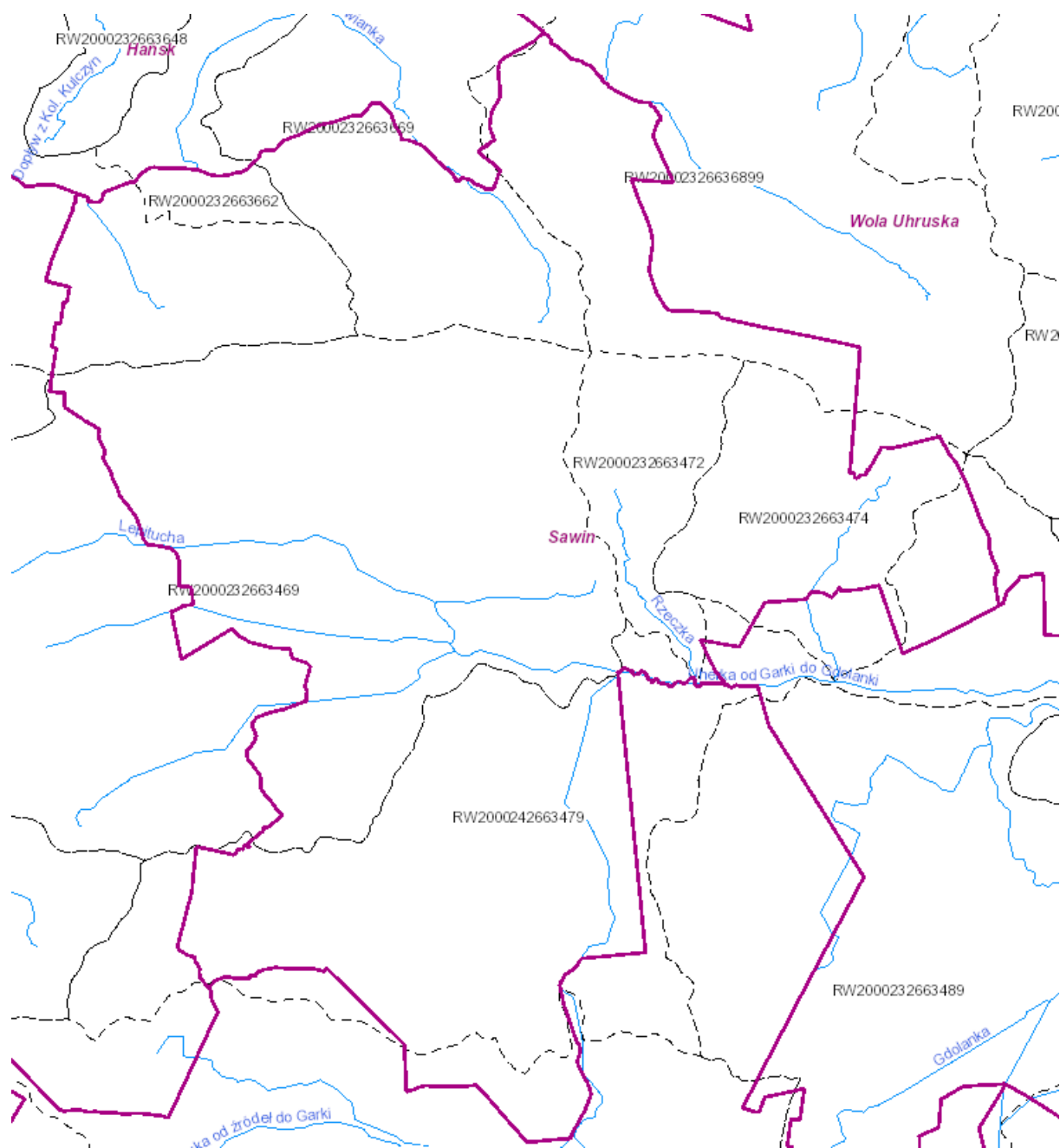
Gmina Sawin została objęta priorytetem zalesień przeciw erozyjnych i wodochronnych (potencjalne lasy ochronne).

Spotykamy tu dwa typy krajobrazów: rozległe łąki bagienne i pastwiska oraz piaszczyste nieurodzaje, które często są zasadzane lasami.

Rys. 2 Rzeźba terenu gminy Sawin, źródło: geoportal.pl

2.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Rys. 3 Hydrografia gminy Sawin, źródło: Geoportal

Głównym elementem układu hydrologicznego gminy Sawin są następujące ciekі wodne: Lepitucha, Ucherka, Rzecznica..

Zestawienie JCWP w gminie Sawin.

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Typ abiotyczny	Status	Stan/potencjał ekologiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Ewentualne odstępstwa	Cele środowiskowe
Więzienny Rów a	2326636499	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych, - dysproporcjonalne koszty	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Dopływ spod Petryłowa	232663662	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych, - dysproporcjonalne koszty	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Krzywianka	232663669	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych, - dysproporcjonalne koszty	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Tarasienka	2326636899	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny

Lepitucha	232663469	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Rzeczka	232663472	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych, - dysproporcjonalne koszty	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Dopływ spod Łukówka	232663474	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych, - dysproporcjonalne koszty	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Uherka od Garki do Gdolanki	242663479	24	SZCW	Zły	zagrożony	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
Uherka od źródeł do Garki	232663449	23	naturalna	zły	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny

Uherka – rzeka, lewy dopływ Bugu o długości 46,65 km i powierzchni zlewni 575 km². Uherka przepływa przez Chełm, wpada lewostronnie do Bugu w 429,7 km jego lewego brzegu na wysokości wsi Siedliszcze (gmina Wola Uhruska). Zlewnia źródłowego i część środkowego odcinka Uherki zaliczana jest do mezoregionu Pagórów Chełmskich. W części położona na obszarze torfowych zrównań terenu rozpiętych pomiędzy pasmami lokalnych wzniesień kredowych, charakteryzuje się niską lesistością, znacznymi spadkami poprzecznymi i podłużnymi oraz żywą rzeźbą powierzchniową. Lewymi dopływami Uherki są Janówka, Garka i Lepitucha, a prawymi Słyszówka i Gdolanka.

Lepitucha to niewielka rzeka w dorzeczu Bugu, lewobrzeżny dopływ Uherki. Źródło rzeki znajduje się we wsi Władysławów niedaleko Chełma i kieruje się na wschód, przepływając przez Chylin. Po wypłynięciu z Chyлина wpływa na teren Rezerwatu przyrody Bachus. W rezerwacie tym zmienia kierunek na południowo-wschodni i wpływa do Sawina. W centrum Sawina przyjmuje dwa główne dopływy, będące rowami melioracyjnymi o nazwach: Nagórniki i Pomiarzy. Po przyjęciu Nagórnika przepływa pod drogą wojewódzką nr 812 i kilka kilometrów dalej wpływa do Uherki. Zbiornik Niwa o powierzchni 52 ha i średniej głębokości 2 m położone jest na zachód od miejscowości Sawin.

Żyje w nim wiele gatunków ryb, m.in. szczupak, karp, lin, karaś, okoń, płóc. Zbiornik został oddany do użytku w 2010 r. i trwają prace nad jego kompletnym zagospodarowaniem.

Jezioro Słone położone jest w pobliżu wsi Chutcze. Jego powierzchnia wynosi 4,6 ha lustra wody, głębokość maksymalna 8,1 m. Żyje w nim wiele gatunków ryb: karp, szczupak, lin, karaś, okoń, leszcz, płóc, wzdreńga. W celu ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt na terenach jeziora utworzono użytek ekologiczny. Jezioro wokół porośnięte jest dużą ilością trzciny i szuwarów, co utrudnia dostęp do wody.

Gospodarzem wód na terenie Gminy Sawin jest Polski Związek Wędkarski Okręg w Chełmie. Głównym źródłem zanieczyszczeń wnoszonych do wód powierzchniowych w gminie są spływy powierzchniowe (tzw. nadwyżek nawozowych) z użytkowanych rolniczo obszarów oraz ścieki z terenów zabudowy wiejskiej nie posiadających kanalizacji.

Wody podziemne – występowanie wód podziemnych związane jest z budową geologiczną terenu. Sawin objęty jest jednolitą częścią wód podziemnych nr JCWPd 108.

Głębokość występowania wód słodkich:

- Strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy górnej sięga 100-150 m p.p.t.;

Użytkowe poziomy wodonośne występują tylko w tej strefie.

Wody o mineralizacji >1 g/dm³ występują w utworach kredy dolnej, jury oraz niektórych ogniw paleozoiku. Strop kredy dolnej występuje na głębokości 400-600 m.

JCWPd 108 charakteryzuje się znaczną nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru, wynoszącego około 6 % wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych.

Wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania.

Cały obszar JCWPd 108 leży w obrębie GZWP 407 – Niecka Lubelska (Zbiornik Chełm-Zamość).

Teren objęty Studium znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 „Chełm – Zamość” i podlega ochronie na zasadach określonych w „Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm – Zamość)”.

Na terenie GZWP nr 407 zakazuje się:

- a) lokalizowania inwestycji uciążliwych dla środowiska ze względu na wytwarzane ścieki i odpady oraz emitowane pyły i gazy,
- b) lokalizowania składowisk odpadów i wylewisk, a także stacji dystrybucji paliw niezabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża substancji szkodliwych.

W związku z brakiem odpowiedniej izolacji oraz wzmożoną eksploatacją wód podziemnych, dla obszarów szczególnie narażonych na degradację wód podziemnych, zwłaszcza wychodni zawodnionych utworów kredowych, na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy Prawo wodne dopuszcza się wprowadzenie do zasad zagospodarowania przestrzennego i użytkowania terenów zakazów wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód, a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Projekt ochrony GZWP Nr 407 według dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla zbiornika wód „Chełm – Zamość” nie proponuje wprowadzenia w omawianym obszarze szczególnych ograniczeń w zagospodarowaniu. Niemniej jednak realizacja ustaleń projektu Studium na obszarze GZWP 407 wymagać będzie stosowania się do zasad ustalonych w Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP Nr 407 (Chełm – Zamość).

Wody podziemne poziomu kredowego należą do głównego zbiornika wód podziemnych GZWP nr 407 (Chełm – Zamość) wydzielonego w ramach ogólnopolskiej strategii ochrony wód podziemnych. Zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 1128 tys. m³/d. Wody podziemne w obrębie zbiornika są wysokiej jakości i na przeważającym obszarze nadają się bez uzdatniania do celów konsumpcyjnych. Ochrona zasobów i jakości wód zbiornika ma na celu zapewnienie stałego źródła wody pitnej dla mieszkańców regionu.

2.4. Klimat

Gmina Sawin zgodnie z rolniczo-klimatycznym podziałem Polski należy do dzielnicy chełmskiej. Region ten charakteryzuje się umiarkowanym klimatem o pewnych cechach kontynentalnych. Pogodę kształtują masy powietrza polarno-kontynentalnego z Europy Wschodniej. Zachodnie masy powietrza znad Atlantyku mają mniejsze znaczenie niż w innych regionach Polski.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, w którym średnia temperatura waha się od +14°C do +25°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (temperatura waha się od -6°C do 0°C). Średnia roczna temperatura wynosi ok. +7,4°C. Średnia roczna suma opadów wynosi ok. 550 mm. Największe ich natężenie przypada na lipiec (90 mm). Zimy są mroźne i śnieżne, a przeciętny czas zalegania pokrywy śnieżnej to 85 dni.

Pierwszy śnieg zwykle spada ok. 20 listopada, a ostatecznie zanika 15–25 marca. Długotrwałe odwilże w czasie trwania zimy nie są rzadkim zjawiskiem, choć zdarzają się też silne mrozy, w których temperatura spada do -20 do -25°C.

Długość okresu wegetacyjnego wynosi 220 dni. Lata są stosunkowo ciepłe i słoneczne. Średnia liczba dni w roku z temperaturą powyżej 25°C wynosi 49, w temperaturą powyżej 30°C jest 11. Czasem zdarzają się upały, w których temperatura przekracza 35°C. Okres bez przymrozków trwa od połowy kwietnia do połowy października, choć mogą się zdarzać one także w maju i we wrześniu. Klimatyczne lato, w którym średnia dobową temperaturą przekracza 15°C trwa od końca maja do początku września.

2.5. Gleby

Obszar Gminy zdominowany jest przez gleby I - IV klasy, które stanowią 62% gruntów ornych tworząc dogodne warunki do rozwoju rolnictwa. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, Gmina Sawin została objęta priorytetem zalesień przeciw erozyjnych i wodochronnych (potencjalne lasy ochronne).

2.6. Obszarowe formy ochrony przyrody (fauna i flora)

Na obszarze gminy Sawin występują następujące obszarowe formy ochrony przyrody:

1. specjalny obszar ochrony siedlisk Bachus PLH060056

Obszar Bachus położony jest w prowincji Nizy Zachodniorosyjskiego, makroregionie Polesia Wołyńskiego, mezoregionie Pagórów Chełmskich. Pod względem administracyjnym położony jest na terenie gminy Sawin, powiat chełmski. Obejmuje rezerwat leśny Bachus (w oddziałach 73 b-h, 74 d, 88, 89), stanowiący fragment kompleksu leśnego. 99% obszaru zajmują lasy liściaste, pozostały 1% - siedliska rolnicze. Współczesna rzeźba terenu, na którym znajduje się obszar Bachus jest dość młoda i większość form ukształtowała się dopiero po recesji maksymalnego stadia zlodowacenia Odry (środkowopolskiego). Głównymi jej elementami są formy pochodzenia lodowcowego (wysoczyzny i pagórki morenowe) i wodnolodowcowego (równiny sandrowe, terasy kemowe). Najstarszymi elementami rzeźby są równiny denudacyjne, rozwinięte na marglach i kredzie piszącej astrychtu. Na ich powierzchni licznie występują formy krasu powierzchniowego, reprezentujące tzw. typ krasu kredy piszącej. W granicach ostoi najbardziej widoczną formą krasu kresy piszącej są tzw. lejki krasowe - zagłębienia terenu o głębokości około 1 m, okresowo wypełnione wodą. W obrębie ostoi wyróżniono 6 podtypów gleb leśnych, ale ponad 80 % jej powierzchni zajmują gleby brunatne (wyługowane i bielcowane). Cały obszar jest pokryty wielogatunkowym i zróżnicowanym wiekowo lasem, ze zdecydowaną dominacją fazy starodrzewia. W piętrze drzew dominują dąb szypułkowy oraz brzoza brodawkowata, grab, olsza czarna i sosna pospolita. Mniej licznie występują również osika, jesion zwyczajny, lipa drobnolistna, jawor, klon zwyczajny, wiąz górski, oraz wiąz polny. Występuje tu również będący na granicy zasięgu dąb bezszypułkowy. W podszycie dominują leszczyna i kruszyna a w runie m.in.: zawilec gajowy, gwiazdnica wielkokwiatowa, marzanka wonna, turzyca orzęsiona, podagrycznik, kopytnik pospolity, szczyr trwały i szczawik zajęczy. Przedmiotem ochrony jest bardzo dobrze zachowany fragment grądu z drzewostanem w fazie starodrzewia w wieku około 200 lat, od wielu lat wyłączony z użytkowania leśnego. W obrębie obszaru występują także rzadkie formy krasu kredy piszącej tzw. lejki krasowe. Ponadto, jest to siedlisko chronionych gatunków zwierząt m.in.: orlik krzykliwy, muchołówki mała i białoszyja, dzięcioły czarny i średni oraz nocek Bechsteina.

Zagrożenia:

W chwili obecnej brak rzeczywistych zagrożeń dla przedmiotu ochrony. Potencjalnym zagrożeniem jest intensyfikacja użytkowania lasu (pozyskania drewna), w tym usuwanie drzew martwych.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych
(z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)

Ważne dla Europy gatunki zwierząt
(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- orlik krzykliwy - ptak
- dzięcioł czarny - ptak
- dzięcioł średni - ptak
- muchołówka mała - ptak
- muchołówka białoszyja - ptak
- nocek Bechsteina - ssak

2. obszar specjalnej ochrony ptaków Bagno Bubnów PLB060001

Obszar położony jest na Równinie Łęczyńsko-Włodawskiej, w obrębie Polesia Podlaskiego (nazywanego też Polesiem Lubelskim). Ostoja obejmuje dwa torfowiska niskie (Bagno Bubnów i Bagno Staw) otoczone terenami rolniczymi i stanowi fragment Poleskiego Parku Narodowego. Zdecydowaną większość ostoi zajmują środowiska otwartych szuwarów wysokoturzycowych. Miejscami spotyka się wierzbowe zakrzaczenia, trzcinowiska (ok. 10 ha) oraz występujące w zachodniej części ostoi, niewielkie zbiorniki powstałe po wydobyciu torfu. Teren w niewielkim stopniu pokryty jest również lasem. Obszar jest odwadniany bezimiennym ciekim uchodzącym do rzeki Włodawki. Jest to ostoja ptasia mająca rangę europejską. Jest to stanowisko lęgowe ponad 1% krajowej populacji wodniczki, sowy błotnej, błotniaka łąkowego i błotniaka zbożowego. Ponadto jest to ważne stanowisko dubelta. W sumie stwierdzono tu występowanie 17 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 8 gatunków ptaków zagrożonych, wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Zagrożenia:

Za największe zagrożenie dla ostoi uważa się okresowe wypalanie trzcinowisk oraz niedobory wody, szczególnie w latach z niskimi opadami atmosferycznymi.

Ważne dla Europy gatunki zwierząt
(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- ortolan - ptak
- gąsiorek - ptak
- jarzębatka - ptak
- wodniczka - ptak
- podróżniczek - ptak
- sowa błotna - ptak
- dubelt - ptak
- derkacz - ptak
- zielonka - ptak
- kropiatka - ptak
- żuraw - ptak
- błotniak łąkowy - ptak
- błotniak zbożowy - ptak
- błotniak stawowy - ptak
- orlik krzykliwy - ptak

- bocian biały - ptak
- bąk - ptak

3. specjalny obszar ochrony siedlisk Lasy Sobiborskie PLH060043

Obszar obejmuje 3 fragmenty dużego kompleksu leśnego (77% powierzchni) ze znacznym udziałem cennych borów bagiennych i olsów. Lasy iglaste zajmują 35% terenu, lasy liściaste – 17%, lasy mieszane – 23%, a siedliska leśne (ogólnie) – 2%.

Uroczysko "Mozaika Kosyńska" – torfowiska niskie z niewielkimi oczkami wodnymi oraz kompleksy wilgotnych i suchych łąk, olsów, borów mieszanych oraz muraw napiaskowych.

Część zlewni rzeki Krzemianki, z licznymi płacami borów bagiennych i wilgotnych łąk.

Dystoficzne jeziorko Dubeczyńskie, otoczone torfowiskami wysokimi, przejściowymi i niskimi oraz borami bagiennymi.

W granicach obszaru znajduje się 6 eutroficznych jezior (wody stojące i płynące to 2% terenu). W jednym z jezior stwierdzono występowanie relikтового, polodowcowego mchu wodnego – *Scorpidium scorpidoides* [Hedw.]. Jeziora otaczają torfowiska przejściowe i niskie. Licznie występują także śródleśne torfowiska wysokie i przejściowe oraz kompleksy bagienne (torfowiska, bagna, roślinność na brzegach wód i młaki zajmują 7%) i łąkowe (3% obszaru) w dolinach cieków. Wszystkie one są w bardzo dobrym stanie. Na torfowiskach rośnie wiele rzadkich, zagrożonych i chronionych prawnie gatunków roślin naczyniowych m.in. aldrowanda pęcherzykowata (*Aldrovanda vesiculosa*) czy lepnica litewska (*Silene lithuanica*). Jest to jedna z największych populacji tego gatunku rośliny w Polsce.

Siedliska rolnicze zajmują 11% powierzchni.

W obszarze stwierdzono występowanie 12 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej na ponad 17 % obszaru. Występuje tu też 17 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Siedliska wodne i torfowiskowe to największa w Polsce i jedna z największych w Europie ostoja żółwia błotnego, także jedna z większych na terenie województwa lubelskiego ostoja strzebli błotnej (*Phoxinus phoxinus*) oraz wielu gatunków ptaków m.in. wodno - błotnych i drapieżnych.

Zagrożenia:

Do najpoważniejszych zagrożeń należą:

- zarastanie torfowisk, łąk i muraw napiaskowych - sukcesja naturalna,
- zalesianie dolin rzecznych i terenów porolnych przez właścicieli prywatnych,
- melioracje osuszające, wykonane na części terenu w latach 60. XX w.,
- eksploatacja torfu w zachodnim płacie ostoji.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych

(z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*
- naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- ciepłolubne, śródleśne murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) *
- górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) *
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- ziołorośla górskie (*Adenostylian alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) *
- torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)
- obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne) *
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe) *

Ważne dla Europy gatunki zwierząt

(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- bąk - ptak
- bocian czarny - ptak
- trzmielojad - ptak
- bielik - ptak
- błotniak stawowy - ptak
- błotniak łąkowy - ptak
- orlik krzykliwy - ptak
- jarząbek - ptak
- derkacz - ptak
- żuraw - ptak
- rybitwa czarna - ptak
- puchacz - ptak
- włochatka - ptak
- lelek - ptak
- dzięcioł zielonosiwy - ptak
- dzięcioł czarny - ptak
- dzięcioł średni - ptak
- dzięcioł białostrzygi - ptak
- lerka - ptak
- podróżniczek - ptak
- jarzębatka - ptak
- muchołówka mała - ptak
- muchołówka białoszyja - ptak
- gąsiorek - ptak
- ortolan - ptak
- nocek łydkowłosy - ssak
- bóbr europejski - ssak
- wilk * - ssak
- wydra - ssak
- kumak nizinny - płaz
- żółw błotny - gad
- różanka - ryba
- piskorz - ryba
- koza - ryba
- modraszka telejus - bezkręgowiec
- czerwoczyk nieparek - bezkręgowiec

- modraszka nausitous - bezkręgowiec
- przeplatka aurinia - bezkręgowiec
- szlaczkoń szafraniec - bezkręgowiec

Ważne dla Europy gatunki roślin

(z Zał. II Dyr. siedliskowej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- aldrawanda pęcherzykowata
- lipiennik Loesela

4. specjalny obszar ochrony siedlisk Ostoja Poleska PLH060013

W jej skład wchodzi dwa niepołączone ze sobą obszary: Poleski Park Narodowy i Bagno Bubnów z Bagnim Stawem. Pierwszy zajmuje ok. 9 tys. ha obejmując zasięgiem jeziora: Łukie, Karaśne, Moszne i Długie wraz z otaczającymi je torfowiskami i lasami, a także kompleksy stawów w Pieszowoli i Starej brusie (fragment). Ponadto w jego skład wchodzi również obszary położone poza granicami parku narodowego, konkretnie zaś jezioro Płotycze, bagno Karaśne, łąki w okolicy wsi Jamniki i uroczysko Jelino. Teren w granicach parku to w przeważającej mierze mozaika torfowisk przejściowych i wysokich, obszarów leśnych - w tym rzadkich brzezyn bagiennych - a także łąk, jezior i stawów. Drugi fragment ostoi, zwany Bagnem Bubnów - Bagnim Stawem, to dwa kompleksy torfowiskowe, położone w górnym biegu rzeki Włodawki. Łącznie obejmują ok. 1400 ha powierzchni torfowisk niskich, fragmentami węglanowych, ze znajdującym się na granicy południowego zasięgu geograficznego zespołem kłoci wiechowatej. Jednak na obu torfowiskach głównymi zbiorowiskami są różne odmiany szuwaru turzycowego. Ok. 30% Bagniego Stawu porasta szuwar trzciny. Lokalnie na kredowych wywyższeniach terenu występują wrzosowiska, zbiorowiska kserotermiczne oraz wilgotne łąki. Miejscami spotykane są również zalewiska oraz nieduże zbiorniki powstałe po wydobyciu torfu, na których wykształciły się bogate zbiorowiska roślinne z ramienicami i grązelami północnymi. W ostoi znajduje się 15 typów siedlisk wymienionych w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej oraz 20 gatunków zwierząt i roślin wymienianych w załączniku II tej dyrektywy. Łącznie stwierdzono tu 1400 gatunków roślin i ok. 200 gatunków kręgowców. Bogaty jest również skład gatunkowy bezkręgowców. Samych motyli stwierdzono tu 340 gatunków, co stanowi dziesiątą część wszystkich ich gatunków znanych w kraju, dla 3 z nich Ostoja Poleska jest jedynym stanowiskiem w Polsce. Obszar ma również olbrzymie znaczenie dla żółwia błotnego i strzebli błotnej, gdyż jest to jedna z największych krajowych ostoi tych gatunków.

Zagrożenia:

Za najpoważniejsze uważa się przesuszenie terenów okalających ostoję, a także eutrofizację wód i zarastanie odwodnionych siedlisk.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych

(z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic Charetea
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion
- naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae) *
- górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie) *

- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)
- ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) *
- torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)
- obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*
- torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*)*
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Ważne dla Europy gatunki zwierząt

(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- pływak szerokobrzegi - bezkręgowiec
- przeplatka aurinia - bezkręgowiec
- czerwонецzyk nieparek - bezkręgowiec
- modraszek nausitous - bezkręgowiec
- modraszek telejus - bezkręgowiec
- wydra - ssak
- bóbr europejski - ssak
- wilk * - ssak
- ortolan - ptak
- gąsiorek - ptak
- muchołówka mała - ptak
- jarzębatka - ptak
- wodniczka - ptak
- podróżniczek - ptak
- lerka - ptak
- dzięcioł średni - ptak
- dzięcioł czarny - ptak
- zimorodek - ptak
- lelek - ptak
- sowa błotna - ptak
- puchacz - ptak
- rybitwa białowąsa - ptak
- rybitwa czarna - ptak
- dubelt - ptak
- derkacz - ptak
- zielonka - ptak
- kropiatka - ptak
- żuraw - ptak
- błotniak łąkowy - ptak
- błotniak zbożowy - ptak
- błotniak stawowy - ptak
- trzmielojad - ptak
- bielik - ptak
- orlik krzykliwy - ptak
- podgorzałka - ptak
- bocian czarny - ptak
- bocian biały - ptak
- bąk - ptak

- bączek - ptak

Ważne dla Europy gatunki roślin

(z Zał. II Dyr. siedliskowej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- aldrowanda pęcherzykowata
- starodub łąkowy
- obuwik pospolity
- lipiennik Loesela
- dzwoniecznik wonny

5. specjalny obszar ochrony siedlisk Podpakule PLH 060048

Ostoję stanowi płytki zbiornik wodny wraz z otaczającymi go podmokłymi zaroślami brzoźowo-wierzbowymi i lasami mieszanymi. Zbiornik ten, zajmujący powierzchnię jednego hektara, powstał w wyniku eksploatacji złóż torfu. Szczególną wartością przyrodniczą tego obszaru stanowi fakt, iż jest to jedna z największych ostoi strzebli błotnej w naszym kraju.

Strzebla błotna (inaczej przekopowa) jest małą rybką (długości 5-10 cm, czasem osiąga długość 13,5 cm) z rodziny karpiowatych. Jest to jeden z najrzadszych i najbardziej zagrożonych gatunków ryb w naszym kraju. Ponad dwadzieścia lat temu objęta została całkowitą ochroną gatunkową, a nieco później wpisana do Czerwonej Księgi Zwierząt jako gatunek wysokiego ryzyka, silnie zagrożony.

Miejscem bytowania tej ryby są małe i bardzo płytkie, zanikające zbiorniki wodne (najczęściej zagłębienia potorfowe i glinianki), często zarośnięte roślinnością wodną. Powierzchnia lustra wody takich zbiorników zwykle nie przekracza 1 hektara. Woda w zbiornikach, które zamieszkuje strzebla błotna jest bardzo miękka (o odczynie pH 6,0-7,1, czyli obojętnym lub lekko kwaśnym). Pożywnie dla tego gatunku ryby stanowi fitoplankton i zooplankton, roślinność wyższa oraz wpadające do wody bezkręgowce (które nie bytują w wodzie). Wstępowanie tego gatunku określa się jako wyspowe, ze względu na fakt, iż ryba tworzy małe populacje (bardzo często zupełnie odizolowane od innych). Prowadzi przy tym skryty tryb życia, jest płochliwa i ostrożna, rzadko pojawia się na powierzchni wody, co niestety utrudnia jej obserwację.

Zagrożenia:

Zagrożenie dla obszaru stanowią zarówno czynniki wynikające z działalności człowieka, jak zarybianie zbiorników innymi gatunkami ryb mogącymi wyprzeć strzeblę błotną, jak i naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (zarastanie zbiorników spowodować może zaniknięcie gatunku ze względu na który ostoja została ustanowiona).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt

(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- strzebla błotna * - ryba

6. specjalny obszar ochrony siedlisk Sawin PLH 060068

Obszar leży na wysokości 171 m n.p.m. i obejmuje fragment rozległego torfowiska nakredowego z dominującym szuwarem kłoci wiechowatej i płatami zespołu marzycy rudej (ok. 200 ha). Do lat 50-tych ubiegłego wieku było to jedno z pięciu najzasobniejszych stanowisk szuwaru kłociowego w Polsce środkowo-wschodniej. Wtedy to torfowisko zostało osuszone (melioracje odwadniające) i rozpoczęła się intensywna eksploatacja pokładów torfu.

Na terenie obszaru występują trzy typy siedlisk z Zał. I Dyrektywy Siedliskowej.

Zagrożenia:

Do najpoważniejszych zagrożeń dla cennych siedlisk należy:

dalsze przesuszanie terenu, co będzie nieuniknionym następstwem budowy rowu prowadzącego do sztucznego zbiornika wody budowanego koło Sawina. Rów ten biegnie wzdłuż północnej granic ostoi. Jeśli woda w rowie nie zostanie spiętrzona do poziomu górnej warstwy torfu, cenne siedliska nie mają szansy przetrwania, naturalne procesy sukcesji, pożary, które w pewnym stopniu oddziaływały pozytywnie jako czynnik hamujący sukcesję. ochrona siedlisk poprzez ekstensywne ich zagospodarowanie.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)
- torfowiska nakredowe (Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis)*
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

7. specjalny obszar ochrony siedlisk Serniawy PLH 060057

Teren ostoi Serniawy, według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski, zaliczany jest do Nizy Zachodniorosyjskiego, makroregionu Polesia Wołyńskiego. Ostoja położona jest w zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego na fragmencie równiny denudacyjno-akumulacyjnej urozmaiconej zagłębieniami pochodzenia krasowego typu wertebów, rozwiniętych na występujących w podłożu krasowiejących wapieniach górnokredowych. W partiach powierzchniowych przeważają miękkie wapienie margliste i wapienie typu kredy piszącej. Na terenie ostoi występują następujące typy i podtypy gleb leśnych: rędzina właściwa, rędzina brunatna, rędzina, murszowata, pararędzina brunatna, brunatna wyługowana, czarna ziemia właściwa, murszowo-mineralna, gleby torfowe torfowisk olsowych, gleby torfowe torfowisk dolinowych. Zidentyfikowano tu następujące zespoły roślinne: Ribo nigri-Alnetum Sol-Górn. 1975 Mser., Circaeo-Alnetum Oberd 1953 oraz Tilio-Carpinetum Tracz. 1962. Grąd jest zespołem roślinnym zdecydowanie dominującym w ostoi. Zajmuje jej centralną część, lecz nie tworzy zwartej płaty, ale porozcinany jest wąskimi smugami łągu jesionowo-olszowego Circaeo-Alnetum. Dominują w nim w piętrze drzew; dąb szypułkowy i grab, oraz marzanka wonna, podagrycznik pospolity i zawilec gajowy w runie. Szczególnie cenne przyrodniczo są starodrzewia dębowe w wieku ok. 200-220 lat, które są najprawdopodobniej pochodzenia naturalnego. Drzewostan ostoi Serniawy zbudowany jest z 13 gatunków drzew rodzimego pochodzenia. Zdecydowanie dominują w nim drzewa liściaste. Natomiast iglaste jak modrzew i sosna występują tu rzadko. Zasadniczy trzon drzewostanu tj. ok. 88% pod względem liczby drzew i 91% pod względem zasobności stanowią tylko cztery gatunki: dąb szypułkowy, olsza czarna, grab oraz jesion wyniosły. Na terenie ostoi występuje 6 gatunków ptaków wymienionych w I załączniku Dyrektywy Ptasiej oraz kilkanaście gatunków roślin objętych ochroną gatunkową.

Zagrożenia:

Obecnie brak rzeczywistych zagrożeń dla przedmiotu ochrony.

Potencjalnym zagrożeniem jest intensyfikacja użytkowania lasu (pozyskania drewna), w tym usuwanie martwych drzew.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych
(z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)

Ważne dla Europy gatunki zwierząt

(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- bocian czarny - ptak
- dzięcioł czarny - ptak
- dzięcioł średni - ptak
- muchołówka mała - ptak
- muchołówka białoszyja - ptak
- orlik krzykliwy – ptak

8 Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu, obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje teren o powierzchni 30.420 ha i położony jest w powiecie chełmskim, na terenie gmin: Siedliszcze, Wierzbica, Sawin, Ruda Huta, Chełm, Dorohusk, Kamień, Żmudź, Leśniowice, Miasto Chełm; w powiecie łęczyńskim, na terenie gminy Cyców; w powiecie włodawskim, na terenie gmin Urszulin i Hańsk.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów Obszaru:

- 1) tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;
- 2) ochrona specyficznych cech krajobrazu Polesia Wołyńskiego: dolin rzecznych, w tym meandrów rzek, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu, w tym krasu kredy piszącej, otwartego charakteru torfowisk, łąk i muraw ciepłolubnych;
- 3) zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód;
- 4) zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- 5) ochrona łąk i pastwisk przed sukcesją naturalną oraz odtwarzanie siedlisk dziko występujących gatunków roślin, grzybów oraz zwierząt, w tym dążenie do przywrócenia tradycyjnego sposobu użytkowania łąk i pastwisk (koszenie, spasanie);
- 6) ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych;
- 7) propagowanie utrzymania urozmaiconej linii brzegowej cieków i rzek oraz tworzenie porośniętych bogatą szatą roślinną stref przybrzeżnych i utrzymanie ich jako naturalnego sposobu zabezpieczenia brzegu przed erozją;
- 8) uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej i turystyce;

- 9) ochrona starych odmian roślin użytkowych oraz ras zwierząt hodowlanych;
- 10) kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez: ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonijnych w krajobrazie;
- 11) dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;
- 12) eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb.

Na Obszarze zakazuje się:

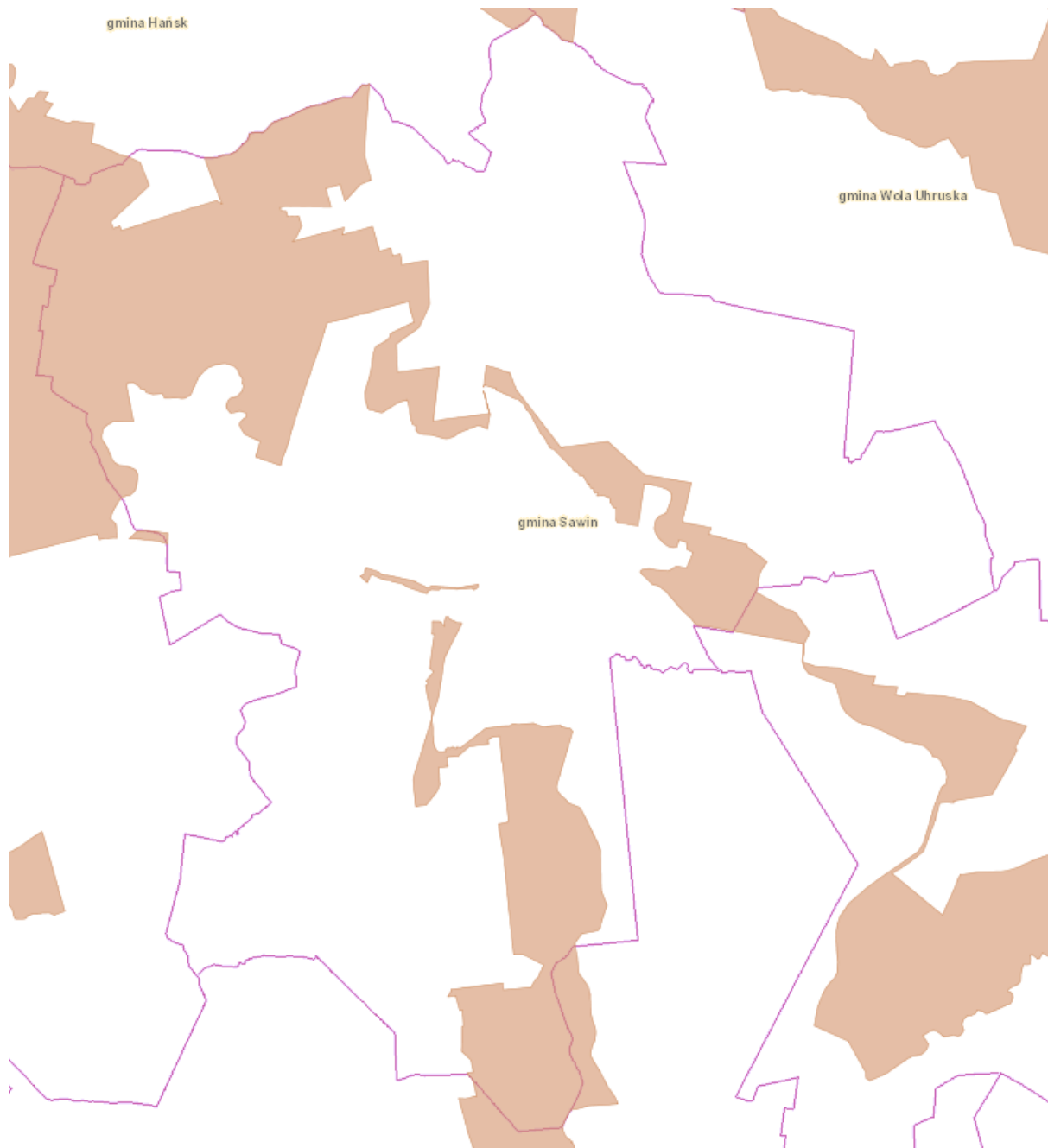
- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz.627, z późn.zm.²⁾);
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę Obszaru.

Zakaz pkt 3, nie dotyczy prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody.

Zakaz pkt 4, nie dotyczy terenów, dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopalni przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Zakaz pkt 8, nie dotyczy obiektów lokalizowanych w obszarach wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin lub w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gmin lub w ciągach istniejącej legalnej zabudowy.

Rys. 4 Położenie Chelmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Sawin, źródło: geoportal.pl

9 Chełmski Park Krajobrazowy

Chełmski Park Krajobrazowy powstał w 1983 roku w celu ochrony dużych kompleksów leśnych w pobliżu Żalina, Czulczyc i Sawina oraz łąk i torfowisk. Do najciekawszych zbiorowisk leśnych należą świetliste dąbrowy z ciepłolubnym runem oraz bagienne lasy brzożowo-olchowe.

Chełmski Park Krajobrazowy leży na granicy dwóch mezoregionów: Obniżenia Dubieńskiego i Pagórów Chełmskich zaliczanych do makroregionu Polesia Wołyńskiego. W obrębie Obniżenia Dubieńskiego dominują równiny torfowe. Tworzą one monotonną wyrównaną powierzchnię w poziomie 170-175 m n.p.m. Ponad nimi (175-178 m n.p.m.) wznoszą się terasy jeziorne urozmaicone formami krasowymi oraz zagłębieniami bezodpływowymi. Głównymi elementami Pagórów Chełmskich są formy pochodzenia lodowcowego (wysoczyzny morenowe o wysokości 215-225 m n.p.m. oraz pagórki morenowe) i wodnolodowcowego (równiny sandrowe i terasy kemowe).

Na terenie Chełmskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny znajdują się cztery rezerwy przyrody. Podzielić je można na dwie grupy, pierwsza to rezerwy typu leśnego: Bachus i Serniawy, drugą grupę stanowią rezerwy typu torfowiskowego: Brzeźno i Bagno Serebryskie. I to właśnie torfowiska o charakterze węglanowym są wielką osobliwością przyrodniczą Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Powstały one w obniżeniu terenu na płytko zalegających pokładach kredy piszącej. Kreda pęczniąc tworzy słabo przepuszczalną warstwę i stanowi główne źródło węglanu wapnia dla roślinności torfowiskowej. Torfowiska te charakteryzują się wysoką żyznością oraz pH 6,3-7,2 i pomimo sposobu zasilania wodą z opadów bądź ze spływów z otaczających wzniesień są zaliczane do torfowisk niskich.

Torfowiska węglanowe są unikatowym siedliskiem w Polsce i charakteryzują się niezwykle bogactwem flory i fauny. Dominującą rośliną jest kłoc wiechowata, tworząca szuwar kłociowy, i to ona jest podstawowym elementem torfotwórczym. Łanowa struktura kłoci wiechowatej jest ewenementem w skali kraju, gdyż w innych rejonach Polski występuje niemal wyłącznie, jako roślinność szuwarowa, otaczająca jeziora, natomiast w Chełmskim Parku Krajobrazowym tworzy największe w kraju obszary zwartego występowania. Na torfowiskach węglanowych występują wiele rzadkich gatunków roślin m.in.: jęczyczka syberyjska, turzyca Buxbauma, turzyca Davalla, marzyca ruda, pełnik europejski, tłustosz dwubarwny, grzybień północny. Na uwagę zasługuje występowanie populacji starca wielkolistnego oraz dwulistnika muszego, które poza torfowiskami węglanowymi mają tylko dwa stanowiska w Polsce. Na sąsiadujących z torfowiskami murawach kserotermicznych znajdujących się na kredowych śródbagiennych wyniesieniach zwanych „grądzikami” występują ciepłolubne rośliny: oman wąskolistny, zawilec wielkokwiatowy, głowienka wielkokwiatowa, len złocisty. Natomiast na łąkach użytkowanych ekstensywnie możemy spotkać kilka gatunków storczyków.

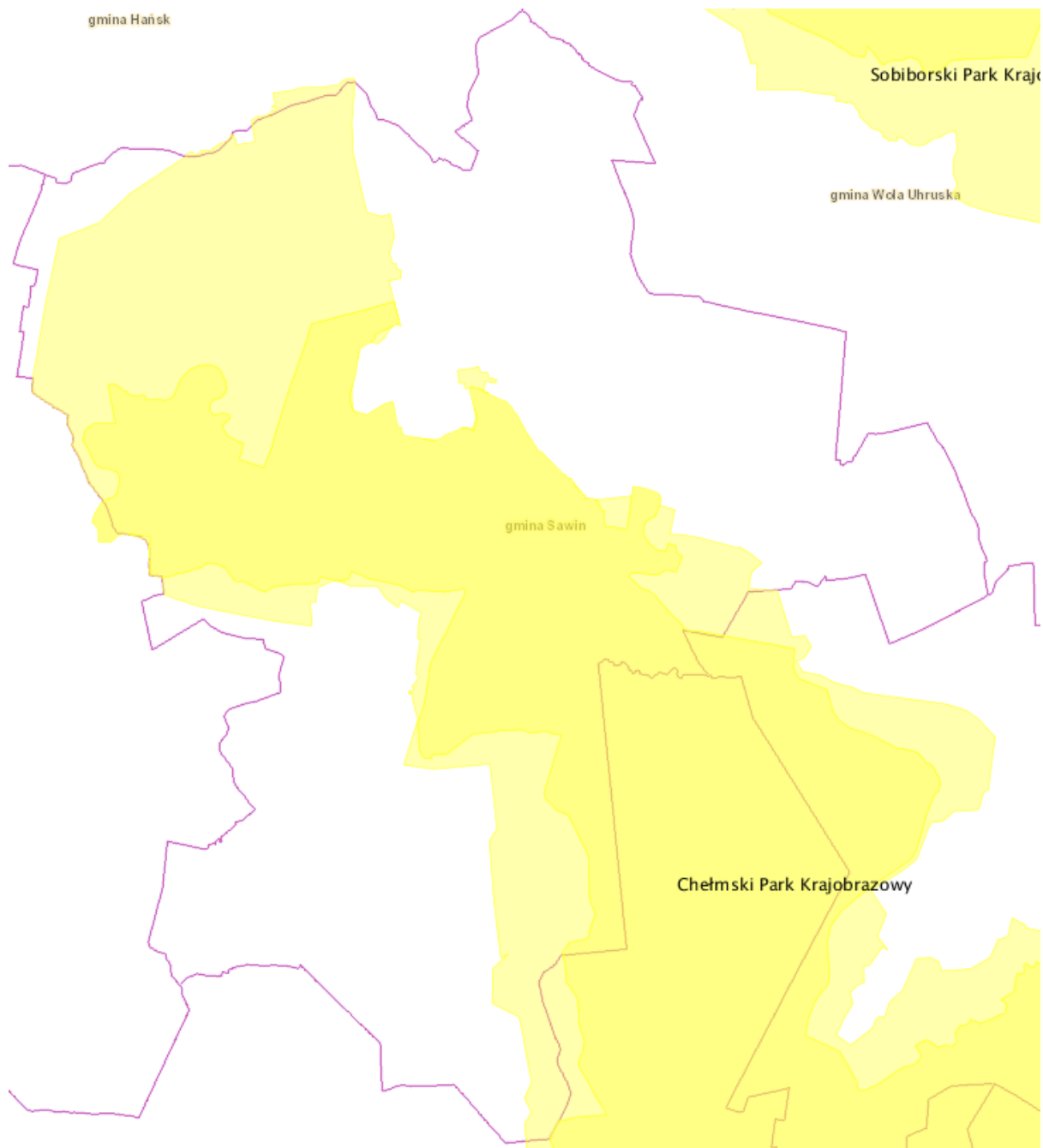
Torfowiska węglanowe są także znakomitym siedliskiem dla wielu rzadkich gatunków motyli: szlaczkoń szafraniec, szlaczkoń erate, czerwoczyk fioletek, mieniak strużnik, mieniak tęczowiec i przeplatka aurinia. Na terenie Chełmskiego Parku Krajobrazowego występują także gatunki motyli należące do wymierających: strzępotek soplaczek oraz czerwoczyk nieparek.

Wśród awifauny torfowisk spotkamy gatunki bardzo rzadkie w skali świata – jednym z nich jest wodniczka – gatunek zagrożony wyginięciem w skali świata. Na chełmskich torfowiskach ptak ten od wielu lat wykazuje stabilność populacji. Znajdziemy tu także siedliska błotniaka łąkowego i stawowego, do rzadkich stwierdzeń należą obserwację kulika

wielkiego i dubelta. Na podmokłych łąkach, wśród wysokiej roślinności możemy usłyszeć odzywającego się derkacza.

Prawie połowę powierzchni parku zajmują lasy. Są to głównie bory świeże, ale także grądy i olsy ze wspaniałymi starymi drzewostanami. Poza dominującą sosną pospolitą, są to m.in. dęby szypułkowe i bezszypułkowe, brzozy brodawkowate, graby, olchy czarne. Wiele rzadkich roślin napotkamy w leśnym runie np.: turówkę leśną (żubrówka), widłaka wronca, podkolana białego i zielonawego czy wawrzynka wilczelyko.

Dogodne warunki gniazdowania w tych leśnych ostępach znalazły niezwykle cenne i chronione gatunki ptaków takich jak: muchołówka mała i białoszyja, dzięcioły czarny i średni.

Rys. 5 Położenie Chełmskiego Parku Krajobrazowego i otuliny na terenie gminy Sawin, źródło: geoportal.pl

10 Otulina Poleskiego Parku Narodowego

Otulina Poleskiego PN zajmuje obszar większy od samego Parku - 13.624,25 ha. Jej zadaniem jest izolowanie obszaru chronionego od negatywnego wpływu działalności człowieka. Obszar otuliny jest wartościowy przyrodniczo, jego część wchodzi w skład Poleskiego Parku Krajobrazowego. Najbliższe plany powiększania Parku w znacznej części dotyczą właśnie fragmentów strefy ochronnej.

Ponadto, na terenie gminy Sawin występują dwa rezerваты przyrody: Bachus i Serniawy, Pomniki przyrody, użytki ekologiczne. Ochrona przyrody odbywa się też poprzez ochronę gatunkową.

2.7. Krajobraz

Przez termin krajobraz należy rozumieć postrzeganą przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka. Krajobraz gminy Sawin jest dość urozmaicony. Do podstawowych elementów krajobrazu gminy Sawin należy zaliczyć tereny równinne użytkowane rolniczo oraz tereny leśne i tereny osadnicze.

3. Analiza stanu i funkcjonowanie środowiska na terenie gminy Sawin

3.1 Powietrze

Stan jakości powietrza na terenie gminy Sawin kształtowany jest głównie przez:

- rozproszone źródła ciepła: o kotłownie lokalne, zlokalizowane z reguły przy obiektach użyteczności publicznej, kotłownie osiedlowe oraz o ogrzewanie indywidualne budynków,
- komunikację samochodową,
- działalność gospodarczą.

Większość istniejących lokalnych kotłowni jest uciążliwa dla środowiska (emisja spalin ze spalania gorszych gatunków węgla, brak instalacji oczyszczania spalin, mała sprawność kotłów). Rozwiązaniem problemów niskiej emisji jest zastąpienie gazem lub paliwami bardziej ekologicznymi obecnie wykorzystywanych paliw stałych.

Również komunikacja tj. transport lokalny jest poważnym problemem w dziedzinie ochrony powietrza. Wg zapisów „Rocznej oceny jakości powietrza atmosferycznego w województwie lubelskim za rok 2013”, wykonanej przez WIOŚ w Lublinie, Gmina Sawin zaliczona jest do strefy lubelskiej.

3.2 Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie gminy Sawin nie stwierdzono obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców Gminy Sawin, jak i również zakładów usługowo-produkcyjnych i innych podmiotów odbywa się:

- ze studni głębinowych – zorganizowany system,
- ujęć głębinowych – indywidualne,
- studni kopanych.

Na obszarze gminy znajdują się trzy ujęcia wody i wodociągi grupowe w miejscowościach Sawin (18,517 km), Czulczyce (6,235 km) i Bukowa Wielka (2,995 km o łącznej długości

sieci 27,7 km. Planowana jest rozbudowa wodociągu w Bukowie Wielkiej do ok. 50,6 km. Przyłącza wodociągowe w ilości 813 szt. (Sawin – 607, Czulczyce – 145 i Bukowa Wielka – 61) doprowadzają wodę do 938 gospodarstw domowych (Sawin – 741, Czulczyce – 143 i Bukowa Wielka – 54) ze zbiorowych ujęć wody korzysta ogółem 2741 osób (Sawin – 2071, Czulczyce – 460, Bukowa Wielka – 210). Istniejące ujęcia wody są w stanie zaopatrzyć w wodę około 4320 osób (Sawin – 2300, Bukowa Wielka – 520, Czulczyce – 1500).

Ścieki bytowo-gospodarcze z większej części miejscowości Sawin odprowadzane są siecią kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 18,8 km do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości $Q = 280 \text{ m}^3/\text{d}$. Do systemu kanalizacji sanitarnej wykonanych jest 406 przyłącz kanalizacyjnych, z których korzysta łącznie 534 gospodarstw domowych i 1775 osób. Wykorzystanie oczyszczalni wynosi około 60%, co daje dużą możliwość dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnej. Ponadto ścieki ze zbiorników bezodpływowych z terenu całej gminy są wywożone samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni w Chełmie, w związku z tym konieczna jest budowa stacji zlewnej.

Gospodarka ściekowa dla zabudowy rozproszonej rozwiązana jest w części poprzez wybudowanie w roku 2004 przydomowych oczyszczalni ścieków w ilości 153 szt. Obecnie na terenie Gminy Sawin znajduje się 155 przydomowych oczyszczalni ścieków, z których korzysta 790 osób. W trakcie realizacji jest budowa kolejnych 379 przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.3 Hałas

Hałas jest nieodłącznym efektem rozwoju cywilizacji. Jest to każdy dźwięk, który w danych warunkach jest określany jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający, niezależnie od jego parametrów fizycznych. Staje się on ważnym zagrożeniem ze względu na szczególny wpływ na jakość życia ludzkiego, przyczyniając się m.in. do określonych zaburzeń zdrowotnych, takich, jak ubytki słuchu, czy zaburzenia psychofizyczne. Ochrona przed hałasem polega na utrzymywaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego poziomu lub co najmniej na tym poziomie, a także na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do poziomu dopuszczalnego, w sytuacjach gdy nie jest on dotrzymany. Dopuszczalne poziomy hałasu wytwarzanego w środowisku przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami hałasu LA_{eqD} i LA_{eqN} , które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby określono w tabeli nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz. 112). Zgodnie z w/w rozporządzeniem terenami zagrożonymi hałasem są te tereny, na których przekroczona jest wartość progowa poziomu hałasu. Zagrożenie akustyczne na terenie gminy Sawin związane jest głównie z hałasem komunikacyjnym. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura ruchu (w tym udział pojazdów ciężkich), stan techniczny pojazdów, rodzaj i jakość nawierzchni, organizacja ruchu, charakter zabudowy terenów przyległych do ulic.

Na podstawie przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie pomiarów wynika, że na kontrolowanych trasach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku dla wskaźnika LDWN. Badaniem hałasu nie były objęte drogi na terenie gminy Sawin. Ewentualne przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu mogą występować wzdłuż dróg wojewódzkich nr 812 i 819.

Hałas przemysłowy – w stosunku do skali negatywnego oddziaływania, jaki powoduje hałas drogowy, istniejące nieliczne źródła hałasu przemysłowego, związanego ze świadczonymi usługami nie mają większego znaczenia, chociaż lokalnie mogą być uciążliwe. Źródłami hałasu przemysłowego mogą być urządzenia stacjonarne oraz ręczne, sieci i urządzenia energetyczne, urządzenia wentylacyjne i klimatyzacyjne, a także obiekty działalności gastronomiczno-rozrywkowej (np. dyskoteki). Na terenie gminy Sawin nie istnieją duże zakłady przemysłowe.

3.4 Gospodarka odpadami

Informujemy mieszkańców gminy Sawin, że w każdy pierwszy i trzeci (roboczy) poniedziałek miesiąca na terenie byłego gminnego składowiska odpadów we wsi Malinówka w godzinach od 11:00 do 18:00 w okresie letnim (kwiecień-wrzesień), a w okresie zimowym (październik-marzec) od godz. 9:00 do 14:00 w punkcie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych przyjmowane są odpady wielkogabarytowe (meble), zużyty (kompletny) sprzęt RTV i AGD oraz inne odpady problemowe tj. niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych m.in.: baterie, akumulatory, żarówki, świetlówki, resztki farb i lakierów, rozpuszczalników środków do impregnacji drewna, środków ochrony roślin i nawozów, pojemniki po aerozolach, olejach mineralnych i syntetycznych, tłuszczach, benzynie, środkach chemicznych, środkach ochrony roślin, przeterminowane leki, stare kosmetyki, sprzęt elektryczny i elektroniczny, tusze do drukarek i tonery, taśmy video, kasyety magnetofonowe, materiały fotograficzne, taśmy barwiące oraz zużyte opony.

Od 1 stycznia 2018 r. Gmina musi wprowadzić nowy system segregacji odpadów zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz.19), który będzie obejmował następujące frakcje zbierane selektywnie:

- 1) papier - (worki lub pojemniki koloru niebieskiego)
- 2) szkło - (worki lub pojemniki koloru zielonego)
- 3) metale i tworzywa sztuczne - (worki lub pojemniki koloru żółtego)
- 4) odpady ulegające biodegradacji - (worki lub pojemniki koloru brązowego)

Pozostałe odpady powinny być zbierane w czarne lub szare worki z tym, że popioły paleniskowe powinny być wyodrębnione w osobnym worku lub pojemniku.

Brak właściwej segregacji odpadów może skutkować tym, że Gmina nie uzyska wymaganych poziomów odzysku i recyklingu odpadów komunalnych co wiąże się z wysokimi karami jakie będą nakładane na samorządy. Będzie to miało wpływ na wysokość stawek miesięcznych opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów.

4. Prognoza dalszych zmian zachodzących w środowisku

Dalszy rozwój społeczno-gospodarczy gminy Sawin przyczyni się do zwiększenia liczby nowopowstających budynków o różnym przeznaczeniu na terenie gminy.

Rozwój nowej zabudowy wiąże się z takimi skutkami dla środowiska jak:

- zwiększony pobór wody,
- zwiększona ilość odprowadzanych ścieków,
- zwiększona ilość powstałych odpadów,
- zmniejszenie terenów powierzchni biologicznie czynnej,
- wzrost hałasu będącym efektem wzmożonego ruchu komunikacyjnego,
- wzrost emisji zanieczyszczeń,
- zmiana warunków topoklimatycznych.

W celu minimalizacji uciążliwości dla środowiska rozwój społeczno-gospodarczy gminy Sawin powinien uwzględniać następujące zasady:

- przy zagospodarowaniu nowych nieruchomości, należy utrzymywać w miarę możliwości jak najwyższy wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej,
- promować transport publiczny i wprowadzić politykę i działania na rzecz rozwoju transportu rowerowego,
- systematycznie zastępować indywidualne źródła ciepła (np. opalane węglem) odnawialnym źródłami energii takimi jak: pompy ciepła, panele fotowoltaiczne, zgodnie z planem gospodarki niskoemisyjnej,
- w związku z postępującymi zmianami klimatu należy stworzyć warunki do retencjonowania wody w okresach o wzmożonej liczbie opadów, w celu wykorzystania ich w okresach suszy,
- tereny przeznaczone pod zabudowę uzbroić w sieci wodno-kanalizacyjne,
- prowadzić i promować selektywną zbiórkę odpadów komunalnych.

5. Określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Sawin powinno uwzględniać podstawowe uwarunkowanie przyrodnicze, takie jak:

- wymagające ochrony strefy źródłiskowych cieków wodnych,
- zróżnicowanie biocenotyczne i krajobrazowe oraz bioróżnorodności obszaru gminy,
- potrzebę utrzymania istniejących połączeń korytarzowych zapewniających łączność pomiędzy istniejącymi płatami lasów, stawów i zadrzewień śródpolnych,
- potrzebę zalesiania gruntów marginalnych dla rolnictwa z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody,
- potrzebę kształtowania i wzmocnienia ekologicznych powiązań funkcjonalnych z przyrodniczymi obszarami na terenach sąsiadujących gmin.

6. Ocena przydatności środowiska dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania

Biorąc pod uwagę uwarunkowania gminy Sawin, dalszy rozwój przestrzenny gminy powinien odbywać się na następujących zasadach:

- Na terenach objętych obszarowymi formami ochrony przyrody intensywność zabudowy powinna być niska.
- Na terenach obszarowych form ochrony przyrody (z wyjątkiem rezerwatów) powinno dopuszczać się zabudowę o charakterze mieszkaniowym, rekreacyjnym oraz usług nieuciążliwych np. sportowych.
- Zabudowa o profilu produkcyjno-składowo-magazynowym powinna być sytuowana wzdłuż dróg wojewódzkich, na terenach predysponowanych do szybkiego uzbrojenia w infrastrukturę techniczną.

6.1 Ograniczenia wynikające z oddziaływania elementów infrastruktury komunikacyjnej

Przy określaniu przeznaczenia terenu w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych, które są głównym źródłem hałasu na terenie miasta, należy uwzględniać zgodnie z art. 114 ust 1. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska rodzaje terenów, podlegających ochronie akustycznej, dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu zgodnie z przepisami odrębnymi.

6.2 Ograniczenia wynikające z oddziaływania elementów infrastruktury technicznej

Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym związane z występowaniem elementów infrastruktury elektroenergetycznej związane są z ochroną przed polami elektromagnetycznymi.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Przez teren gminy Sawin przebiegają linie elektroenergetyczne. W związku z brakiem wyników pomiarów pól elektromagnetycznych, trudno jest określić ich oddziaływanie na środowisko, a także na zdrowie ludzi. W tej sytuacji proponuje się przyjęcie strefy ochronnej

od linii zgodnie z nieobowiązującym Zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 28.01.1985 r w sprawie szczegółowych wytycznych projektowania eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych w zakresie ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego.

Na terenie gminy Sawin nie występują składowiska odpadów ani biogazownie.

6.3 Ograniczenia wynikające z oddziaływania infrastruktury sanitarnej

Elementami infrastruktury sanitarnej, które generują ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym na obszarze objętym opracowaniem są cmentarze i ujęcia wody.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25.08.1959 r., odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz od studzien, źródeł i strumieni służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych powinna wynosić co najmniej 150 metrów. Odległość ta może być zmniejszona do 50 metrów pod warunkiem, że teren w graniach od 50 do 150 metrów odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone.

Ujęcia wód podziemnych na terenie gminy Sawin należy chronić w oparciu o przepisy Prawa wodnego, które stanowi, że w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane:

- 1) strefy ochronne ujęć wody;
- 2) obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych.

Strefę ochronną ujęcia wody stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

Strefę ochronną dzieli się na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej.

Dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, jeżeli jest to uzasadnione lokalnymi warunkami hydrogeologicznymi, hydrologicznymi i geomorfologicznymi oraz zapewnia konieczną ochronę ujmowanej wody.

Na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych oraz powierzchniowych zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

Na terenie ochrony pośredniej ujęć wód należy:

- 1) odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- 2) zagospodarować teren zielenią;
- 3) odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- 4) ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony pośredniej należy ogrodzić, a jego granice przebiegające przez wody powierzchniowe oznaczyć za pomocą rozmieszczonych w widocznych miejscach stałych

znaków stojących lub pływających; na ogrodzeniu oraz znakach należy umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

Na terenach ochrony pośredniej może być zabronione lub ograniczone wykonywanie robót oraz innych czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia, a w szczególności:

- 1) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi;
- 2) rolnicze wykorzystanie ścieków;
- 3) przechowywanie lub składowanie odpadów promieniotwórczych;
- 4) stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin;
- 5) budowa autostrad, dróg oraz torów kolejowych;
- 6) wykonywanie robót melioracyjnych oraz wykopów ziemnych;
- 7) lokalizowanie zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- 8) lokalizowanie magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji, a także rurociągów do ich transportu;
- 9) lokalizowanie składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- 10) mycie pojazdów mechanicznych;
- 11) urządzenie parkingów, obozowisk oraz kąpielisk;
- 12) lokalizowanie nowych ujęć wody;
- 13) lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie zwłok zwierzęcych.

7. Określenie uwarunkowań ekofizjograficznych

7.1 Obszary predysponowane do pełnienia funkcji przyrodniczych.

Ze względu na uwarunkowania środowiskowe, określone w poprzednich etapach opracowania, część obszarów objętych dokumentem planistycznym powinna zostać przeznaczona do pełnienia funkcji przyrodniczych (ekologicznych), wiążących się z reguły z wprowadzaniem różnych form ochrony środowiska. Należą do nich funkcje: glebochronne, wodochronne, związane z ochroną kopalin, różnorodności biologicznej, krajobrazowej oraz tzw. georóżnorodności. Pełnienie tych funkcji wiąże się z zakazem lub ograniczeniem prowadzenia niektórych polityk przestrzennych lub wprowadzania form zagospodarowania przestrzennego na obszarach, gdzie:

- istnieją wysokie walory przyrodnicze (np. siedliska i gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty);
- występują ograniczenia przyrodnicze lub prawne dla zagospodarowania przestrzennego;
- brak jest przydatności dla realizacji funkcji społeczno- -gospodarczych.

W ich skład mogą wchodzić zarówno tereny pozbawione zagospodarowania przestrzennego, jak i obszary gdzie realizowane są niektóre funkcje społeczno-gospodarcze oraz istnieje ekstensywne zagospodarowanie przestrzenne. Obszary predysponowane do pełnienia funkcji przyrodniczych cechują się zróżnicowaną wartością (cennieścią), od której zależy ich potencjalny reżim ochronny.

7.2 Obszary predysponowane do pełnienia funkcji społeczno-gospodarczych.

Z obszarów przydatnych dla tych funkcji wyklucza się m.in. większość terenów o dominujących funkcjach przyrodniczych, chociaż niektóre obszary leśne czy rolnicze (łąki i pastwiska) mogą też pełnić ekstensywnie realizowane funkcje gospodarcze.

Proponuje się aby nowa zabudowa o funkcjach społeczno-gospodarczych stanowiła uzupełnienie istniejących ośrodków osadniczych.

W przypadku wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę należy uwzględnić następujące zasady minimalizujące oddziaływanie na formy ochrony przyrody:

- wprowadzania systemów gospodarki ściekowej (kanalizacja zbiorcza, oczyszczalnie ścieków – grupowe i indywidualne);
- wprowadzania centralnych (zbiorczych) systemów grzewczych;
- likwidacji substandardowego zainwestowania rekreacyjnego lub mieszkaniowego;
- wprowadzania podziemnej infrastruktury liniowej (linii energetycznych, rurociągów)
- odtwarzanie dawnych stosunków wodnych, poprzez wprowadzanie obiektów małej retencji, likwidację systemów odwadniających lub przywracanie dawnego biegu cieków;
- lokalizację elementów przeciwhałasowych oraz ograniczających dyspersję zanieczyszczeń atmosferycznych wzdłuż szlaków komunikacyjnych;
- prowadzenie proekologicznej gospodarki leśnej oraz zalesianie;
- wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień pasmowych i kępowych w obrębie terenów rolnych i wsi;
- stosowanie zintegrowanej i ekologicznej gospodarki rolnej;
- dostosowywanie pokrywy roślinnej i użytków do warunków przyrodniczych, np. rzeźby terenu i głębokości poziomu wód gruntowych.

8. Wykorzystane materiały

Literatura:

- Dadlez R., Marek S., Pokorski J., 2000, *Mapa geologiczna Polski bez utworów kenozoiku*. Wydawnictwo Kartograficzne Polskiej Agencji Ekologicznej, Warszawa,
- Dylikowa A., 1973, *Geografia Polski. Krainy geograficzne*. PZWS, Warszawa,
- Klimaszewski M., 2003, *Geomorfologia*. PWN, Warszawa,
- Kondracki J., 1998, *Geografia regionalna Polski*. PWN, Warszawa,
- Okołowicz W., Martyn D., 1979, *Regiony klimatyczne Polski*. W: Atlas geograficzny Polski, Warszawa,
- Romer E., 1949, *Regiony klimatyczne Polski*. Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego,
- Woś A., 1999, *Klimat Polski*. PWN, Warszawa.

Akty prawne i inne opracowania:

- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Prawo ochrony środowiska,
- Prawo wodne,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r., poz. 1911),
- Strategii Rozwoju Gminy Sawin do roku 2015

Strony internetowe:

www.geoportal.gov.pl/,

www.gdos.gov.pl/,

www.kzgw.gov.pl/,

www.sawin.pl/

www.parki.lubelskie.pl/parki_krajobrazowe/chelmski.html